TuV:n 1-5 kysymystä maailmankokoukseen

Asiantuntijamateriaalin yhteenveto, tilanne 18.5.2022

Lausunto saatu	Pyydetty, ei saapunut
Tulevaisuuden tutkimuskeskus/Turun yliopisto Tulevaisuuden tutkimuksen seura puolueiden ajatuspajoista: Kalevi Sorsa -säätiö Demo Finland Eero Paloheimo Suomen Kestävyyspaneeli Fingo tiedekirjailija ja kustantaja Kimmo Pietiläinen GEREC – Gerontologian tutkimuskeskus Heikki Saxén Paula Tiihonen KESKUSTAn ajatuspaja: Alkio RKP:n ajatuspaja: Agenda Sitra Osmo Kuusi Taike Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore Risto Linturi Toni Ahlqvist *(Todennäköisesti tulossa:* *Nuorisotutkimusverkosto, Sture Udd, prof. Marja Jylhä)*	Ulkopoliittinen instituutti, Demos Helsinki, St1-Nordic Oy, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL Risto Pelkonen Eurooppa-tutkimuksen keskus/Helsingin yliopisto, Nuorten Agenda 2030 -ryhmä Nordic Business Forum UPC Consulting Ltd UpCode Citec Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus (CEAS) Suomen rauhantutkimusyhdistys ry Minna Ruckenstein, Rune Westergård Ajatuspajoista seuraavat PERUSSUOMALAISET: Suomen Perusta KOKOOMUS: Ajatuspaja Toivo VASEMMISTOLIITTO: Vasemmistofoorumi KRISTILLISDEMOKRAATIT: Kompassi *Ilmoittanut ettei ehdi* - E2 - VIHREÄT: Opintokeskus Visio

Yhteenveto aineisossa näkyvistä teemoista

- Globaaleja kysymyksiä
- Kysymyksiä, joiden ratkaisu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä
- Mikä tulevaisuusvaliokuntien rooli voisi olla?
- Miten ennakointia ja tulevaisuusajattelua tulisi laajentaa?
- Miten kehittää päätöksentekoa demokratian ja hyvinvoinnin turvaamiseksi ja/tai kohti kestävää kehitystä?
- Miten voimme oppia yhteisöinä?
- Mikä on taiteen merkitys tulevaisuudessa?
- Miten käyttää teknologiaa hyvään ja välttää ikävät vaikutukset?
- Miten valmistautua tekoälyn tuloon?
- Miten valmistautua yhteiskunnan ikääntymiseen?
- Mikä on taiteen merkitys tulevaisuudessa?
- Miten turvata Suomen kaksikielisyys?

Mitä teemoja puuttuu?

- Lausuntoja vielä tullee, kun muistutetaan. Esim. nuorisotutkimusverkoston lausunnon tiedetään tulevan myöhässä
- Asiantuntijalausunnoista voi harkita erillistä omaa julkaisuansa, sillä ne selvästi kokoavat joukon tärkeitä kysymyksiä, joita vaikkapa ensi vaalikauden tulevaisuusvaliokunta voi tarkastella omia teemoja pohtiessaan

- ***Nyt materiaali on kuitenkin vain virikettä nykyisten TuV:n edustajien omille näkemyksille siitä mitä maailman tulevaisuusvaliokuntien yhteiselle agendalle kannattaisi ehdottaa***

Pohdittavaksi: kriteerit, joita ehdotettavien kysymysten tulisi täyttää?

- Globaalisti relevantteja vai yllättäviä uusia näkökulmia?
- Kansalaista koskevia vai instituutioihin liittyviä?
- Sellaisia, ettei niitä pystytä ratkaisemaan kuin kansainvälisellä yhteistyöllä?

Asiantuntijan huomio liittyen maailmankokouksessa laadittavaan julkilausumaan

- Asiantuntijaehdotus: parlamentaaristen tulevaisuusvaliokuntien yhteistyötä varten kannattaisi laatia periaatteellinen julistus niistä arvoista, joiden pohjalta kaikki yhteistyöhön osallistuvat toimivat
- Asiantuntijan ehdotus arvoiksi: Erilaisten näkemysten kunnioittaminen ja ihmisoikeudet

Asiantuntijoiden esittämiä kysymyksiä teemojen alla

Globaaleja kysymyksiä

- Mitä tapahtuu **globalisaatiolle**?
- Mitä seuraa demokratian, demografian ja ekonomian suhteiden järkkymisestä? **Häviääkö niiden vapauteen ja demokratiaan perustuva hallintamalli** autokraattiselle mallille, joka näyttää saavan yliotteen globaalitaloudesta?
- Yhä useampi **dystopia, jossa ihmiskunta tuhoaa sivilisaationsa**, alkaa lähestyä uskottavuutta. Nämä uskottavat skenaariot tulisi selvittää ja löytää reitti niiden ohitse
- Vakava keskustelu **väkiluvun pienentämisestä** tulisi aloittaa mahdollisimman pian
- Mitä jos koko globaali **ruoantuotanto irtikytkettäisiin maasta ja eläimistä**?
- Mitä ovat muotoutumassa olevan **uuden maailmanjärjestyksen systeemiset** elementit? Tarvitaan vaihtoehtoisia tulevaisuuden skenaarioita, sekä näiden vaihtoehtojen vaikutuksia eri spatiaalisilla skaaloilla (globaali, ylikansallinen, kansallinen, alueellinen, paikallinen)

Kysymyksiä, joiden ratkaisu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä

- Miten säilyttää **planetaarinen kestävyys** tulevaisuudessa?
- Minkälaista tukea ja välineitä tarvitaan valtioiden, alueiden ja **maailman tulevaisuuskestävyyden** ja muutosketteryyden arviointiin ja kehittämiseen?
- Miten varmistetaan **(globaalisti) oikeudenmukainen siirtymä** ekologisesti kestävään yhteiskuntamalliin?
- Onko **hyvinvointitalous vain ”ensimmäisen maailman” asia?**
- Miten toteuttaa **maailmanlaajuinen luonnonalueiden kaavoitus** - siis niiden säilyttäminen – pikaisesti?
- On tärkeää luoda foorumi, jossa voidaan vapaasti esittää **erilaisia näkemyksiä maaseudusta**, sen elinvoimasta ja ruuan alkutuotannon nykytilasta ja tulevaisuudesta
- Miten **kansainvälistä muuttoliikettä koskevaa järjestelmää** tulisi kehittää?
- Millaisilla toimintatavoilla tulevaisuudessa pystyttäisiin parhaiten takaamaan **laaja-alainen rauhantila**?
- Tarvitaanko **uusi** kansainvälistä integraatiota **rauhan ja vakauden** edistäjänä korvaava **paradigma**, ja vaatiiko se jonkun uuden post-demokratia mallin luomista, joka mahdollistaa eksistentiaalisiin kriiseihin, kuten ilmastonmuutokseen vastaamiseen, reilulla ja vilpittömällä tavalla?
- Miten säilyttää ja edistää **kokonaisturvallisuutta**?

Mikä tulevaisuusvaliokuntien rooli voisi olla?

- Onko tulevaisuusvaliokunnilla merkitystä maailman muutokselle?
  → Eri maiden tulevaisuusvaliokunnat ja erityisesti niiden verkostoitumisen orastavana ratkaisuna lyhytjänteisyyden ja passiivisuuden ongelmaan
- Kuinka tulevaisuusvaliokunnat voisivat puolustaa moniarvoista demokratiaa maailmanlaajuisesti?
  → Julkilausuma tulevaisuusvaliokuntien yhteisistä arvoista
- Kuinka välttää sitä, että vallassa oleva hallitus ei koe tulevaisuusvaliokuntaa edustamaansa politiikkaa vaarantavaksi haastajaksi?
- Miten tulevaisuusvaliokunnat voivat käyttää tulevaisuuksientutkimuksen menetelmiä varsinkin asiantuntijoiden systemaattisessa kuulemisessa ja valiokunnan kannan muodostamisessa

Miten ennakointia ja tulevaisuusajattelua tulisi laajentaa?

- Miten turvataan **tulevaisuustyön ja –osaamisen** jatkuvuus?
- Miten **opitaan käyttämään tulevaisuustietoa** nykyhetkessä tehtävien päätösten tukena?
- Miten **ymmärtää** paremmin erilaisten **tulevaisuuskäsitysten** takana olevia **kulttuurisidonnaisia perusolettamuksia** ja kulttuurisen järkeilyn (cultural sense-making) muotoja
- Miten **luoda tulevaisuuden vaihtoehtoisuudelle herkempi**, tulevaisuusjärkeilyyn (prospective sense-making) nojautuva **lähestymistapa**, jossa pohdittaisiin systemaattisesti tulevaisuustietämyksen käyttämistä eri organisaatioiden ja valtion päätöksenteossa?
- Miten tuoda **päätöksentekoon backcasting-menetelmä** (taannustaminen) tavoitetilan ja sinne johtavan polun luonnostelemiseksi?
- **Millaisia haitallisia tulevaisuuskuvia ja oletuksia meillä on** tällä hetkellä, ja miten niitä voisi tunnistaa ja haastaa?
- Millä keinoin tuoda **nykyhetken muutokset ja niiden väliset jännitteet** helpommin sisäistettäviksi
- Kuka käyttää **tulevaisuusvaltaa** (kuka esittää tulevaisuuskuvat ja millaisia ne ovat)
- Millaisin kriteerein ennakoinnin onnistumista arvioidaan: **onko ennakointi suunnittelutietoa vai transformaatiivista osaamista**?

Miten kehittää päätöksentekoa demokratian ja hyvinvoinnin turvaamiseksi?

- Voidaanko **puolueiden välisellä yhteistyöllä** ja dialogilla rakentaa laajempaa luottamusta poliittiseen järjestelmään?
- Kuinka voimme kehittää **tulevaisuuden päätöksentekoa (ennakoivammaksi)** niin, että hitaasti etenevät demokratiat selviävät nopeasti etenevistä kriiseistä?
- Miten **demokratian kriisi** selätetään?
- Millä toimilla valtiot voivat **vähentää eriarvoisuutta**?
- Mille perustalle **hyvinvointivaltion tulevaisuus ja rahoitus** voivat rakentua?
- Minkälainen on valtioiden johtamisen ja **hallinnon digitaalisen tuki-** ja palvelujärjestelmän tulevaisuuden ideaaliratkaisu? Keitä ja miten sen tulisi palvella? Miten sen kehittämistä kannattaisi edistää?

Miten kehittää päätöksentekoa kohti kestävää kehitystä?

- Olisiko **integroitu kestävä tulevaisuuspolitiikka** yhteiskunnallisesti vaikutusvaltaisempaa kuin erikseen toteutettava kestävyys- ja tulevaisuustyö?
- Miten **kestävyys ja (tulevaisuus)resilienssi** nousevat vakavasti otetuksi tavoitteeksi?
- Miten hyvinvointia ja kestävää kehitystä edistäviä innovaatioita voidaan edistää **säädöksillä, taloudellisella ohjauksella, julkisessa hallinnossa ja julkisissa palveluissa**?

Miten voimme oppia yhteisöinä?

- Miten opimme ottamaan **opiksemme kriiseistä**?
  - pandemia voidaan nähdä ”synkkänä kenraaliharjoituksena” kertaluokkaa syvällisempien ongelmien ratkaisuyrityksille
- Miten tunnistamme ja korjaamme muutosharhat (jatkuvuusharha, irtikytkennän illuusio, hankaluusharha)
  - → Miten vastuut ja yhteistyö rakennetaan **tulevaisuustietoisuuden vahvistamiseksi**?
- **Millaista tietämystä tarvitaan** kestävän tulevaisuuden luomisessa?
- Miten mahdollistamme sellaisen oppimisen yhteiskunnissa, jonka avulla "**opimme olemaan yhtä maailman kanssa**", kuten UNESCO on vuosikymmeniä muistuttanut meitä?
- Miten **tulevaisuusajattelun kehittyminen koko yhteiskunnassa** turvataan? Minkälainen toimijaekosysteemi on tarpeen - viranomaiset, järjestöt ja muut voittoa tavoittelemattomat yhdistykset, kaupalliset toimijat?

Miten käyttää teknologiaa hyvään ja välttää ikävät vaikutukset?

- Miten **internet** otetaan ihmiskunnan haltuun eliminoimalla sen haitat, kuitenkaan sen hyviä puolia tuhoamatta?
- Mikä on **ihmisen rooli** eteen avautuvassa (teknologisen) utopian ja dystopian kilpajuoksussa?
- Syntyykö digitaaliseen elämäämme metaversumissa/ virtuaalimaailmoissa julkista tilaa ja **sijaa kansalaisyhteiskunnalle** vai ovatko digitaaliset kaksosemme **korporaatioiden vasalleja**?
- Miten **genetiikan** uudet askeleet voitaisiin ottaa yhteiskunnallisesti haltuun parhaalla tavalla?
- Miten uuden teknologian aiheuttama **kustannusten nousu** voitaisiin ottaa yhteiskunnallisesti haltuun parhaalla tavalla?
- Miten **kirja (ja lukutaito)** pelastetaan?

Miten valmistautua tekoälyn tuloon?

- Millaiset ovat **virtuaalihahmojen ihmisoikeudet? (ja vastuut?)**
- Mitä tekoälyn ominaisuuksia ja **seurausvaikutuksia** emme nyt tule ajatelleeksi?
- Miten tekoälyn uudet askeleet voitaisiin ottaa **yhteiskunnallisesti haltuun** parhaalla tavalla?
- Voisiko yhteiskunta tarjota tekoälyn avulla kirjastolaitoksen ja yleisradion kaltaisen **julkisen, mutta yksilöllisen tukiälypalvelun** kansalaisten omaehtoisiin keskustelutarpeisiin?

Miten valmistautua yhteiskunnan ikääntymiseen?

- Hur garanterar vi en trygg och **meningsfull ålderdom** på individnivå?
- Hur få finländarna att hållas **längre i arbetslivet** och trygga den nordiska välfärdsmodellen?
- Miten varautua **elinajan pidentymiseen**?
  - Mitä jos elämä jatkuukin **keskeltä**?
  - Miten varautua pidentyvän elinajan **yksilötason vaikutuksiin**?
  - Miten tukea **vanhuutta tyydyttävänä elämänvaiheena**?

Mikä on taiteen merkitys tulevaisuudessa?

- Mikä on taiteen paikka tulevaisuuden yhteiskunnissa?
- **Miten taidetta voi hyödyntää** tai miten se liittyy:
  - strategisen ajattelun kehittämiseen
  - Ennakoimattomaan muutokseen reagointiin
  - Yhteiskunnan ongelmien ratkaisuun
- Miten päätöksenteon ja taiteen suhdetta voitaisiin tiivistää osana **ilmastokriisin** torjuntaa?
- Miten päätöksenteossa voidaan paremmin tiedostaa ja tunnistaa **taiteen ja kulttuurin merkitys ja rooli yhteiskunnallisessa kehityksessä** sekä ymmärtää ympäröivän kulttuurisen todellisuuden vaikutukset yhteiskunnallisen kehityksen taustalla?
- Miten kulttuuriset näkökulmat voidaan paremmin ottaa huomioon konkreettisissa yhteiskunnalliseen kehitykseen tähtäävissä **poikkihallinnollisissa toimenpiteissä**?
- Miten voidaan paremmin pitää huolta **taiteen ja kulttuurin alojen elinvoimasta** ja tätä kautta myös mahdollistaa taiteen ja kulttuurin positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan?
- Mitä yhteiskunnalliset päätöksentekijät voisivat tehdä, että **taiteilijoiden luottamus päätöksentekoon** ja ammatilliseen arvostukseen lisääntyisi

Miten turvata Suomen kaksikielisyys?

- Hur trygga Finlands tvåspråkighet i framtiden?